

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑ

στο e-βιβλίο

«ΤΑ ΣΙΝΕΜΑ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ 1896 – 2013. ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ ΤΟΠΙΟΥ»

Δημήτρης Φύσσας

© Δημήτρης Φύσσας, συμβολαιογράφος Αθήνας Άννα Ρήγα

Στη μνήμη του Λάμπρου Γιαννακάκη («Αστέρια Β'»), του Λεωνίδα Παπαγεωργίου («Τριανόν» κλπ), του Αντώνη Στεργιάκη («Άστρ» κλπ). Σε όσες/όσους συμβάλανε στο παρόν.

Τρία χρόνια πριν, τον Οκτώβρη του '13, είχα ανεβάσει αποκλειστικά σ' έξι μπλογκ και σάιτ (Αθήνα 9,84, Athens Voice, Athens Review of books, βιβλιοπωλείο της Εστίας, Staxtes, Trypa) το e-βιβλίο μου «Τα σινεμά της Αθήνας 1896 – 2013. Ιστορίες του αστικού τοπίου», πιθανότατα ό,τι το σημαντικότερο έχω γράψει μέχρι σήμερα.

Μετά τη δημοσίευση, εκτός από τις δημόσιες κριτικές –όλες θετικότερες– πήρα πλήθος μείλ. Τα περισσότερα ήταν σκέτοι έπαινοι, ευχές κι ευχαριστίες, αραιτά όμως περιείχαν (και) διορθώσεις, συμπληρώσεις, άλλες ειδικές αναφορές ή και πλήρη κείμενα. Τέτοια μείλ έστειλαν οι εξής: **Στάθης Αυγουστάτος, Μάνος Γαϊτάνος, Κατερίνα Γκιζελή, Λουκιανός Κηλαηδόνης, Γιάννης Κοσμίδης, Γιώργος Ματθιόπουλος, Αλέκος Μπαζάνης, Νίκος Μπαρμπάτσης – Ασανσερίτης, Αντρέας Παπαπετρόπουλος, Ελευθέριος Σμαήλος, Άννα Παπασταύρου, Χρήστος Τσατσαρώνης, Στέλιος Τσιροζίδης, Γιώργος Χουλιάρας** (για λογαριασμό κάποιου ανώνυμου φίλου του). Τους /τις ευχαριστώ όλους- κι αν τυχόν ξεχνάω κανέναν/καμιά, ας με συχωρέσει.

Επιλεγμένα κατά την κρίση μου κομμάτια από τα μείλ αυτά (τ' αποσιωπητικά στα κείμενα συνήθως δείχνουν το τι έχω αφαιρέσει), με λίγο ακόμα υλικό άλλης προέλευσης (ένα κείμενο από τη «New Star» κι ένα από τους «Cineπιβάτες»), και ελάχιστες δικές μου συμβολές (αυτοδιορθώσεις, Βιβλιογραφία, λήμματα «διασταύρωσης», αναφορά στο ξανάνοιγμα του «Στούντιο») αποτελούν τούτο δω το e-Συμπλήρωμα.

Συνοπτικά: συμβολή από 14 αποστολές μείλ, αναφορά σε 92 σινεμά, 90 υποσημειώσεις, 3 βιβλιογραφικές αναφορές.

Πρόκρινα Συμπλήρωμα και όχι ενσωμάτωση, γιατί αυτό θα σήμαινε να ξαναγράψω και να επικαιροποιήσω εκατοντάδες λήμματα των «Σινεμά της Αθήνας» (την τριετία αυτή έκλεισαν / γιγρεμίστηκαν τα κουφάρια τους / άλλαξαν χρήση/ άνοιξαν / ανακαινίστηκαν

/έπαιζαν ταινίες / άλλαξαν ιδιοκτησία / συνδέθηκαν με ποικίλα περιστατικά κλπ, ενώ ακόμα και για σινεμά που έχουν από καιρό κλείσει έχουν προκύψει νέα δεδομένα), πράγμα για το οποίο δεν έχω ούτε χρόνο (έχουν περάσει 13 χρόνια από τότε που άρχισα αυτή τη δουλειά), ούτε διάθεση (γράφω πια άλλα πράγματα). Για τον ίδιο λόγο, σε άλλο Συμπλήρωμα δεν πρόκειται να προχωρήσω.

Θα καθόμουν να κάνω την ενσωμάτωση / μίξη (κυρίως βιβλίο συν Συμπλήρωμα) μόνο αν κάποιος εκδότης ή οργανισμός ενδιαφερόταν για φυσική έκδοση του βιβλίου (λέμε τώρα). Τώρα αρκεί το μικρό αυτό παράλληλο Συμπλήρωμα, που ακολουθεί την αλφαβητική δομή του κυρίως βιβλίου.

Ακόμα, ακολουθώ και δω μια βασική αρχή των «Σινεμά»: όπου υπάρχει «σύγκρουση αναμνήσεων», τις αναπαράγω όλες. Αυτό ισχύει και για τις δικές μου αναμνήσεις. Δεν πρόκειται κατανάγκη για δημοκρατισμό, απλά με τα χρόνια όλες οι «κεντεώς βέβαιες» μνήμες μπορεί να μπερδεύονται στο μυαλό. Έτσι εξηγούνται οι «αντιφάσεις» μεταξύ των πληροφορητών, άρα και μέσα στο Συμπλήρωμα (με τον εαυτό του και/ή με το κυρίως βιβλίο). «Εμοί μεν μέχρι τούδε γέγραπται», ας λύσουν οι ερχόμενοι τις αντιφάσεις, αν κάνουν κέφι- ή ας συμπληρώσουν συνολικά το βιβλίο μου.

Πριν απ' το ψητό όμως, θέλω να κάνω ιδιαίτερες μνείες σε τρία πρόσωπα:

Α. Με αφορμή τ' αρχικά «Σινεμά» μου, έγινα φίλος με το μεγάλο **Λουκιανό Κηλαηδόνη**, που μου χάρισε και τη μοναδική εκτύπωση που έχω στα χέρια μου από τα ίδια μου τα «Σινεμά», δεμένη μάλιστα- δεν είναι κι εύκολο να τυπώσεις και να δέσεις 1.000 σχεδόν σελίδες- με ωραίο εξώφυλλο και ένα δικό του, φυλαγμένο εδώ δεκαετίες, εισιτήριο του «Μέντια Λουζ» στ' οπισθόφυλλο.

Β. Με την ίδια αφορμή, έγινα φίλος με την υπέροχη και ακούραστη **Δέσποινα Δρεπανιά**, της οποίας η φείσμπουικική πολυ-σελίδα «Η Αθήνα μέσα στο χρόνο» έχει ειδικά κομμάτια με πλήθος φωτογραφιών για κινηματογράφους (μαζί με θέατρα), αντλημένο από την απίστευτη αποδελτίωση που εκτελεί νυχθημερόν η αθηναιομανής αυτή διαδικτυακή ερευνήτρια.

Γ. Ο ρέκτης **Μάνος Γαϊτάνος** έχει εξελίξει το λαμπρό μπλογκ του (από το οποίο είχα ήδη πάρει ήδη υλικό για το βιβλίο μου και στο οποίο είχα συμβάλει με ένα μικρό αριθμό φωτογραφιών) σε νεότερο, που συνεχώς ενημερώνεται, το ακόμα πληρέστερο cineanamnisi.

Και μην ξεχνάτε: Το «Συμπλήρωμα» δεν έχει νόημα παρά μονάχα σα συμπλήρωμα κυριολεκτικά, δηλαδή σε παραβολή με τα «Σινεμά». Αμφότερα είναι αλφαβητικά, εύκολα λοιπόν γίνεται. Κλακέτα, πάμε.

Δημήτρης Φύσσας

Δεκέμβρης 2016

Ααβόρα «Στη θέση της πολυκατοικίας αυτού του σινεμά ήταν για πολλά χρόνια το Ε' Αστυνομικό Τμήμα (τουλάχιστον μέχρι τα τέλη των '50, γιατί αρχές του '60 το θυμάμαι στην Αλεξάνδρας, εκεί που είναι τώρα ο σύνδεσμος της 'Θύρας 13'), το οποίο μάλιστα στο σημείο αυτό είχε δεχθεί την επίθεση του ΕΛΑΣ τον Δεκέμβριο 1944».¹

Αβέρωφ Β' «Είχε μια ιδιομορφία σε σχέση με τα καθιερωμένα: η οθόνη ήταν στη μεγάλη πλευρά του οικοπέδου. Έτσι ο κινηματογράφος είχε περισσότερο πλάτος παρά μήκος. Έχω μάλιστα την αμυδρή ανάμνηση ότι είχε κι άλλη αναποδιά, η πλάτη της οθόνης ήταν στην οδό Λ. Κατσώνη (γι' αυτό είχε μεγάλη πρόσοψη, σε γκρι αρτιφισιέλ) κι έτσι έμπαινες από την οθόνη. Το όνομά του (στα ελληνικά, βέβαια) ήταν με πεζοκεφαλαία γράμματα από νέον».²

Αελλώ Δες λήμμα **Άτλας** εδώ στο Συμπλήρωμα.

Αθηναϊκόν «Υπήρχαν τα καλά σινεμά ... υπήρχαν αίθουσες δεύτερης ποιότητας, υπήρχαν και τα λαϊκά σινεμαδάκια... όπως το 'Αθηναϊκόν'... Πήγαιναν οι μεροκαματιάρηδες (οικοδόμοι, λουστράκοι και πωλητές της οδού Αθηνάς) για να πάρουν έναν υπνάκο πριν ξαναβγούν στους δρόμους... Ήταν ανοιχτό από το πρωί ως το βράδυ. Πήγαινε ο λαουτζίκος κι άμα έπαιζε καμιά ταινία που είχαν ξαναδεί, γινόταν χαμός: 'Δε μας δείχνεις κάτι άλλο ρεεεε', φώναζαν στον προβολατζή. 'Αυτό το έχουμε δει'. Άλλοι έριχναν κάτι ύπνους στα καθίσματα ... βασιλικούς. Επειδή οι περισσότεροι απ' αυτούς δούλευαν ώς στο δρόμο, ήθελαν κάτι να βάλουν στο στόμα τους. Κουβαλούσαν μαζί τους φαγητά ... και τα έτρωγαν τη ώρα της προβολής. Πολλοί αγόραζαν και ρέγγες –τότε ακόμα η ρέγγα ήταν πολύ φτηνή, είχε μια δραχμή– άναβαν μια εφημερίδα και κάπνιζαν τη ρέγγα από κάτω. Αυτό γινόταν για να 'σκάσει' το δέρμα και να την καθαρίσουν. Ακόμα και τώρα, παλιές νοικοκυρές έτσι καθαρίζουν τις ρέγγες. Μπορείς να φανταστείς τι γινόταν στο σινεμά, πανηγύρι κανονικό. Βρωμούσε ρέγγα όλος ο τόπος.

...Αυτές οι αίθουσες δεν έπαιζαν πορνό. Καουμπούκια έπαιζαν και κάποιες ταινίες για πιο προχωρημένους. Μη φανταστείς όμως. Έβλεπες το 'Και ο Θεός έπλασε τη γυναίκα' και περνούσε η Μπαρντό γυμνή από την οθόνη, πίσω από μια ανοιχτή πόρτα για ένα δευτερόλεπτο και πλάγια. Ε, τι να προλάβεις να δεις. Το τι χαμός, όμως, είχε γίνει μ' αυτή την ταινία, ακόμα το θυμάμαι. Πόσα εισιτήρια είχε κόψει η Μπαρντό».³

Αιγυλιόν «Το όνομα αυτό είχε και η παλιότερη (περίπου δεκαετία 70) αντιπροσωπεία της 'Σιτροέν', που στεγαζόταν Συγγρού & Ζινη, απέναντι από του Φιξ. Δεν ξέρω αν υπάρχει κάποια σχέση με το παλιό σινεμά, το γράφω για την Ιστορία».⁴

Ακαδημία «Διάταξη σαν του 'Αρίωνα' της οδού Αθηνάφ»⁵ (δες λήμμα κυρίως βιβλίου και ιδίως λήμμα **Αρίων Α'** εδώ στο Συμπλήρωμα).

¹ Αντρέας Παπαετρόπουλος, μέιλ

² Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

³ Γιώργος Γκ., στο μπλογκ *Κινηματογράφος*

⁴ Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

⁵ Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

Άκρον «...Εκατό μέτρα από το Κέντρο Νεότητας του Αγίου Κωνσταντίνου πηγαίνοντας προς Κολοκυνθού. Μακρόστενο, χαλίγια και πάνινα καθίσματα... Τα τελευταία δέκα χρόνια έδινε θεατρικές παραστάσεις και ατραξιόν με διάφορους τραγουδιστές».⁶

Αλάμπρα Αυτοδιόρθωση: από διάφορα διαβάσματα πληροφορίες και διασταυρώσεις, συνάγω ότι κατά πάσα έχω κάνει λάθος στο κυρίως βιβλίο και ότι το ‘Αλάμπρα’ ήταν στην απέναντι γωνία των ίδιων δρόμων, όπου από χρόνια στεγάζεται ξενοδοχείο.

Αλάσκα «Από τα λαϊκά σινεμά, μόνο η Αλάσκα είχε κανονικά καθίσματα με πλαστικά μαξιλάρια».⁷

Αλέγρα «Εκεί μάς πήγαιναν πρωινά με το σχολείο, για παιδικές παραστάσεις. Η τεράστια αλάνα του Γκίκα, όπου πηγαίναμε ειδορομές με το σχολείο (12ο δημοτικό) και παίζαμε μπάλα, ήταν η σημερινή πλατεία Ελευθερίας, ακριβώς πάνω από την οδό Σικελιανού. Το σπιτάκι, όπου ήταν το ποδηλατάδικο του Γκίκα, ήταν στην γωνία των οδών Κύρου και Πην. Δέλτα».⁸

Αλκαζάρ «Ο καλύτερος, ωραιότερος και ο πιο αξιοπρεπής θερινός κινηματογράφος όχι μόνο της περιοχής, αλλά και της Αθήνας, και ίσως και της Ελλάδας... Ο χώρος ήταν πολύ μεγάλος και ορθογώνιος. Το δάπεδο είχε πλακάκια εναλλάξ άσπρα και κεραμιδί, ήταν υπέροχα. Στα πλαϊνά δεξιά και αριστερά είχε υπερυψωμένα τρία σκαλιά θεωρία. Χωρούσε πάνω από 500 θεατές. Ήταν το πρώτο πιστεύω σινεμά, που ενδιάμεσα των καθισμάτων είχε τραπεζάκια για να ακουμπάς αναψυκτικά κλπ.

Πολλές φορές πριν από την ταινία έβγαιναν στην σιηνή η χοντρή του περιοδικού ‘ΘΗΣΑΥΡΟΣ’ και ο Ζαχαρίας αδύνατος και κοντός και παρουσίαζαν κάποιο σκετς. Οι θεατές γελούσαν, ήταν της εποχής εκείνης.

Όταν σχολούσαν το ‘Αλκαζάρ’ και η ‘Βικτώρια’, γύρω στις 12.00 μμ, στο πεζοδρόμιο υπήρχε μεγάλη κίνηση. Πιο μπροστά από το ‘Αλκαζάρ’ προς το Σταθμό Λαρίσης υπήρχε ένα μεγάλο ξενοδοχείο με κόκκινα παράθυρα το ‘Rex’ (μάλλον αυτό είναι το όνομα του). Είχε τραπεζάκια και πίστα όπου τραγουδούσαν διάφοροι ξεπεσμένοι καλλιτέχνες και γινόταν μεγάλη πλάκα από τους περαστικούς. Φυσικά οι περαστικοί ήταν περισσότεροι από τους θαμώνες.

Ήταν ένα στολίδι για όλα τα θερινά σινεμά. Αυτοί που το γκρέμισαν για πολυκατοικία περίπου 1965-69, πρέπει να ήταν εγκληματίες».⁹

---

6 Γιάννης Κοσμίδης, μέιλ

7 Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

8 Αντρέας Παπαπετρόπουλος, μέιλ

9 Γιάννης Κοσμίδης, μέιλ

Αλκυονίδα Πρώτα απ' όλα αυτοδιορθώνομαι: Το σινεμά αυτό ΔΕΝ είχε εξώστη- πού πήγα και τον ανακάλυψα και το 'γραφα στο λήμμα του κυρίως βιβλίου, δεν ξέρω. Κι είχα δει και εκατοντάδες φιλμ εκεί.

Και: «Η δημιουργία της ήταν αποτέλεσμα της απόφασης του πολιτικού μηχανικού Βαγγέλη Σιδέρη να λειτουργήσει ως κινηματογραφική αίθουσα το ιδιόκτητο ισόγειο της νεότευκτης πολυκατοικίας. Τη διεύθυνση ανέλαβε ο φίλος του, οικονομολόγος Μίμης Μανωλάκος και την επιλογή των ταινιών ο νεαρός δημοσιογράφος/κριτικός κινηματογράφου της εφημερίδας 'Θεσσαλονίκη', Χρίστος Χριστοδούλου. ... Η Αλκυονίς, όμως, αποφασίζει να μην προβάλλει μόνο ταινίες από τα τότε γνωστά γραφεία εισαγωγής και διανομής ταινιών, αλλά να εισάγει και η ίδια ταινίες, που θα προορίζονταν για αποκλειστική προβολή στην αίθουσα της...

1971. Μία χρονιά που καταγράφεται μία πολύ μεγάλη επιτυχία στην αίθουσα: κατ' αποκλειστικότητα προβάλλεται η 'Αναπαράσταση' του Θ. Αγγελόπουλου, που αγγίζει τα 11.000 εισιτήρια μόνο την πρώτη εβδομάδα προβολής της... Στα μέσα του '70, αναλαμβάνει υπεύθυνος για την επιλογή των ταινιών ο Ζήνος Παναγιωτίδης, φοιτητής τότε της φιλοσοφικής σχολής και εδώ και χρόνια ο ιθύνων νους της 'Rozebud'... Η 'Αλκυονίδα' συνεργάζεται (1978-1981) με τον κριτικό κινηματογράφου Διαμαντή Λεβεντάκο, ο οποίος διαχειρίζεται ένα μεγάλο αριθμό ταινιών του νέου ελληνικού κινηματογράφου και κάθε Κυριακή πρωί, τις παρουσιάζει με αναλυτική εισαγωγή, ενώ ακολουθεί συζήτηση με το σκηνοθέτη... Στις αρχές της δεκαετίας του '80, την επιλογή ταινιών ...μέχρι και το τέλος της λειτουργίας της, αναλαμβάνει ο Κώστας Αλεξάνδρου, μόλις απόφοιτος της σχολής Σταυράκου και πλέον καθηγητής της στην Ιστορία Κινηματογράφου... Από τα ξεχωριστά γεγονότα της δεκαετίας του '80 ... η λειτουργία απογευματινής ζώνης κάθε Σάββατο και Κυριακή, με τίτλο 'Ζήτω οι επαναλήψεις' ... η λειτουργία μεταμεσονύκτιας ζώνης, βασισμένη πάνω σε ιδέα του Γιάννη Σολδάτου, κάθε Σάββατο, με ταινίες αντισυμβατικής φόρμας και περιεχομένου. Χαρακτηριστικό είναι πως η ζώνη αυτή σταμάτησε τις προβολές της μετά από μία επεισοδιακή βραδιά, αφιερωμένη στον ερωτισμό, με καλεσμένους τους Νίκο Κούνδουρο, Γιάννη Τσαρούχη, Γιώργο Βέλτσο και συντονιστή το Γιάννη Σολδάτο. Μία βραδιά που, πολύ απλά, δεν άρχισε ποτέ! Ο κόσμος είχε ασφυκτικά γεμίσει την αίθουσα, καθώς και όλη την Ιουλιανού, μεταξύ Αριστοτέλους και Φυλής. Η αστυνομία ήρθε και διακριτικά διεμήνυσε να μη συνεχιστούν οι μεταμεσονύκτιες προβολές. Το γεγονός ήταν στις κύριες ειδήσεις των καλλιτεχνικών στηλών στις εφημερίδες της επόμενης μέρας.

...Πρόθυμοι ανά πάσα στιγμή να δώσουν, ακόμη και αμισθί, τις συμβουλές τους όποτε τους ζητήθηκε, να προτείνουν μία ταινία, ένα αφιέρωμα ή να γράψουν το εισαγωγικό κείμενο για μία ταινία στο πρόγραμμα του κινηματογράφου, ήταν οι: Βασίλης Ραφηλίδης ...Ν. Φ. Μικελίδης και Ανδρέας Τύρος. Όλοι τους ξεχωριστοί κριτικοί και θεωρητικοί του κινηματογράφου».¹⁰

Αλκυών «Όταν ξεκίνησε το χειμερινό ήταν κυριολεκτικά στην άκρη της πόλης, ανάμεσα σε οικόπεδα και μικρά σπίτια. Μετά άρχιζαν οι εξοχές... Ήταν ένα απλό κτίσμα κάπως χαμηλό και με διακριτές εξωτερικές κολόνες σε χρώμα κεραμιδι, θύμιζαν κάπως ανάκτορο της Κνωσσού γιατί φάρδαιναν προς τα πάνω. Βέβαια, ανάκτορο δεν ήταν... Όταν σχετικά

¹⁰ Από την ανακοίνωση της New Star, με αφορμή το ξανάνοιγμα της «Αλκυονίδας» σαν πολυχώρου πολιτισμού το 2015

πρόσφατα επιχειρήσα να αναζητήσω τη θέση του, τρώμαξα να την αναγνωρίσω. Η αλλοτινή εξωτική περιοχή έχει πήξει στα τσιμέντα».¹¹

Άλμα «Ήταν από τα θερινά σινεμά που κάπως ξεχώριζαν, ίσως γιατί διαφήμιζε στις εφημερίδες τις ταινίες του και γιατί βρισκόταν σε μια κινηματογραφικά ζωνρή (κάποτε) περιοχή. Μετατράπηκε σε χειμερινό-θερινό βάσει μιας συνηθισμένης, τότε, πρακτικής: η αίθουσα διέθετε συρόμενη οροφή και μεγάλα παράθυρα στο πλάι. Το νέο κτίσμα δεν είχε όμως το γκλάμουρ του θερινού, αντίθετα ήταν μια πολύ κοινότοπη, σχεδόν ακαλαίσθητη ψηλοτάβανη αίθουσα με εξώστη, και μεταλλικά καθίσματα με πράσινα πλαστικά μαξιλαράκια για να μη χαλάνε το καλοκαίρι... Μεταφέρθηκε και αυτό στην Α' προβολή μετά από μερικά χρόνια λειτουργίας στη Β', το επέτρεπε η περιοχή του».¹²

Άλσος Παγκρατίου «Εδώ υπάρχει παρανόηση: Το σινεμά και το θέατρο ΔΕΝ λειτουργούσαν στον ίδιο χώρο. Άλλωστε για μεγάλα διαστήματα λειτουργούσαν και τα δύο μαζί, όπως και, επίσης διαφορετικό, καφενείο-αναψυκτήριο. Ήταν δύο διαφορετικοί (κολλητοί) χώροι, σε κατεύθυνση παράλληλη με τη Σπύρου Μερκούρη, αλλά όχι πάνω στο δρόμο, πιο μέσα, χονδρικά εκεί που είναι σήμερα το μπάσιετ (καμιά σχέση με την παιδική χαρά, αυτή ήταν πάντα εκεί). Το θέατρο ήταν πιο χαμηλά, και το σινεμά πιο πάνω, προς την Ξενοκλέους. Δεν εφάπτονταν της Ξενοκλέους, μεσολαβούσε χώρος με δέντρα (που ευτυχώς υπάρχει ακόμα, πάνω από το μπάσιετ), που το βράδυ έδινε στο σινεμά ιδιαίτερη γοητεία— και δροσιά βέβαια, καθώς στη μία του πλευρά έμοιαζε να έχει σκοτεινό δάσος! Η οθόνη ήταν προς την μεριά —αλλά όχι επί—της Ευτυχίδου. Αριστερά ήταν το θέατρο (και κατά καιρούς Καραγιούζης!), με αποτέλεσμα όσοι κάθονταν στην αριστερή πλευρά να ακούνε περισσότερο τον ήχο του θεάτρου παρά του κινηματογράφου— και δεξιά το 'δάσος' που ανέφερα.

Χαρακτηριστική ανάμνηση, ο πωλητής αναψυκτικών ,που για χρόνια στα διαλείμματα διαλαλούσε την ίδια ακριβώς φράση, μονοκόμματα, 'λεμονάδεςπορτοκαλάδεςτσιπςκώκ!' (προκλήθηκε αίσθηση στο Παγκράτι , όταν χρειάστηκε να τροποποιήσει την στάνταρ φράση του σε 'λεμονάδεςπορτοκαλάδεςτσιπςκώκμπυράλ!', όταν εμφανίστηκε το μυστήριο 'μπυράλ!')».¹³

Άλφα «Νομίζω ήταν επιχείρηση της Σπέντζος (και όχι της Φίνος) η οποία είχε μανία να μετατρέπει θέατρα σε σινεμά και σινεμά σε θέατρα».¹⁴

Άλφαβίλ «...Εκτός από την οροφή άνοιγε και ο πίσω τοίχος που έβλεπε σε ένα μικρό ανάλυπτο.... Στο ισόγειο ήταν φούρνος (που μετατράπηκε στο ομώνυμο θέατρο)».¹⁵

Άμαρουλλίς «Δεν ήταν λαϊκός κινηματογράφος, αντίθετα ήταν πολύ προσεγμένος (ακόμα και στο όνομά του), μεγάλος και φιλόδοξος που ξεκίνησε λάθος εποχή (επί πτώσης εισιτηρίων).

---

11 Μάνος Γαϊτάνος , μέιλ

12 Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

13 Στέλιος Τσιροζίδης, μέιλ

14 Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

15 Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

Το πολύ κυριλέ, το μέγεθος και η αραιοκατοικημένη περιοχή του, το οδήγησαν πολύ γρήγορα στο κλείσιμο». ¹⁶

Αμιράλ «Ξεκίνησε την καριέρα του ως κιν/φος σε ένα άτυπο καλλιτεχνικό multiplex (με το θέατρο 'Διονύσια' από πάνω). Ήταν ένα κομψό σινεμά αλλά μικρό και υπόγειο - χαρακτηριστικά τελείως αντίθετα από τα δεδομένα για τα σινεμά του κέντρου. Επιπλέον, ήταν ιδιαίτερα χαμηλοτάβανο με αποτέλεσμα να μη βλέπεις έτσι και καθόταν κάποιος μπροστά σου (που δεν καθόταν, ποιος πήγαινε) και κυρίως να μη βλέπεις τους υπότιτλους. Τουλάχιστον ως θέατρο βλέπεις τα κεφάλια των ηθοποιών. Για τη μετατροπή σε θέατρο ένα μέρος των θεωριών κλείστηκε και μετατράπηκε σε καμαρίνια (που λέει ο λόγος)». ¹⁷

Άμλετ «Ήταν -κατά τη γνώμη μου- από τα ωραιότερα σινεμά της Αθήνας, σούπερ υπόγειο (κατέβαινες και για τον εξώστη) και άνοιξε κατευθείαν στην Α προβολή. Το Άμλετ (ίσως λόγω θέσης, υπογείου, μεγέθους) κατάντησε γρήγορα να αποτελεί την έξοδο των ελληνικών ταινιών βήτα διαλογής που αναζητούσαν αίθουσες Α προβολής... Το ότι λειτούργησε 20 χρόνια ως σινεφίλ είναι υπερβολικό. Δεν πρόκαμε». ¹⁸

Αμόρε Β' «Στο τέλος της οδού Δυρραχίου και πριν περάσεις το ποτάμι Κηφισός, ήταν το θερινό κέντρο διασκέδασης το 'Ροσινιόλ', που γνώρισε μεγάλες δόξες. Εκεί τραγούδησα όλα τα μεγάλα ονόματα της εποχής, όπως Νίνου, Χρυσάφη, Καζαντζίδης, Ζαγοραίος, Μητσάκης κλπ κλπ. Πήγαινε κόσμος και ιοσμάρης από έξω για να ακούσει τα πρώτα λαϊκά ονόματα της εποχής εκείνης. Κουβαλούσαν μαζί τους σκαμπό και φυσικά πασατέμπο». ¹⁹

Και: «Και όμως, όταν μετατράπηκε σε χειμερινό είχε πολυκατοικία από πάνω του. Πώς λειτουργούσε και τα καλοκαίρια (ναι, λειτουργούσε) δεν ξέρω. Ίσως είχε παράθυρα. Και ναι, όπως διαπιστώσαμε κι εμείς, οι περιόικοι το θυμούνται με πολλή συγκίνηση. Αξιοσημείωτο!». ²⁰

ΑΜπεσέ / Α - Μπε - Σε / ABC «Χτίστηκε εγκάρσια στο παλιό οικόπεδο του Ορφέα. Λειτούργησε εξ αρχής ως χειμερινοθερινό (όχι μόνο θερινό) με συρόμενη οροφή και παράθυρα. Ήταν στον 1ο όροφο του κτιρίου, μια άχαρη αίθουσα χωρίς εξώστη...». ²¹

Άνεσις «Πήρε το όνομά της προφανώς από το φημισμένο εξοχικό (!) εστιατόριο που βρισκόταν εκεί όπου σήμερα είναι το 'Αθήναιον' ... Σήμερα το (θέατρο πια) 'Άνεσις' δεν έχει καμιά απολύτως σχέση με το παλιό σινεμά. Καταργήθηκε η μεγάλη του είσοδος στο μεταλλαγμένο κτίριο που οι χρήσεις του παραπαίουν και, όπως σωστά γράφεις, μια σούδα (αρχικά αριστερά, μετά δεξιά) οδηγεί στο εσωτερικό (πια) φουαγιέ. Το παλιό μεγάλο φουαγιέ του εξώστη (που έβλεπε στην Κηφισιάς) έχει άλλη χρήση, και από την παλιά

---

16 Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

17 Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

18 Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

19 Γιάννης Κοσμίδης, μέιλ

20 Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

21 Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

αίθουσα έχει απομείνει ένα ελάχιστο τμήμα. Τα παλιά θεωρεία του εξώστη και οι κολόνες που τα στήριζαν έχουν εξαφανιστεί».²²

Άννα «Μικρό και απόκεντρο, με πιθανές και απίθανες ελληνικές ταινίες. Δίπλα του ένα μεγάλο συνεργείο μετατράπηκε σε δημοφιλές κλαμπ, ενώ το κτίριο των Αιγυπτιακών Λερογραμμών έχει χτιστεί αριστερά του».²³

Αντινέα «Μάλλον οφείλει το όνομά της στην ηρωίδα ενός δημοφιλούς μυθιστορήματος ('Ατλαντίδα' του Πιερ Μπενουά, 1919)».²⁴

Και: «Το καλοκαιρινό σινεμά ήταν στην συμβολή των δρόμων Λιοσίων και Ρόδου. Ήταν σχετικά μικρό, 80-100 θέσεων, με χαλίκια και πάνινα καθίσματα. Έπαιζε αρκετά καλές για την εποχή ταινίες. Έκαναν και μία οροφή που άνοιγε και έκλεινε, οπότε γινόταν και χειμερινό. Άνοιξε και έκλεισε αρκετές φορές. Τελικά, άνοιξε με ταινίες πορνό για μερικά χρόνια και έκλεισε το 2005».²⁵

Άννα Μαρία «Ήταν καλοσχεδιασμένη αίθουσα, λιτή και απέριττη κατά τα άλλα, που ακολουθούσε μια λύση αξιοποίησης του χώρου... Η είσοδος καταλάμβανε το ισόγειο και η αίθουσα ήταν στον πρώτο όροφο (και πάνω). Το πλάτος της αίθουσας ήταν μεγαλύτερο από το μήκος...».²⁶

Απόλλων Β' «Το 'Εσπέρια', στη θέση του 'Απόλλωνα', το θυμάμαι στα παιδικά μου χρόνια να χτίζεται, ενώ το κτίριο του 'Εσπερου' κατεδαφίστηκε πολλά χρόνια μετά».²⁷

Και: Δες **Αττικόν Α'** σ' αυτό το Συμπλήρωμα.

Αργώ «...Όταν μετατράπηκε σε θέατρο, μέρος της πλατείας χρησιμοποιήθηκε για την προέκταση της σκηνής».²⁸

Αρζεντίνια «Φαίνεται πως όντως η αρχική διάταξη των καθισμάτων προέβλεπε κεντρικό διάδρομο (που ήταν στρωμένος με ωραίο ροζ μάραρο, ενώ κάτω από τα καθίσματα πορτοκαλί μωσαϊκό) αλλά μετά άλλαξε κάπως παράδοξα. Δημιουργήθηκε μια φαρδιά πτέρυγα καθισμάτων δεξιά (και ο διάδρομος κρύφτηκε από κάτω της) και μια πολύ στενή, με 3-4 καθίσματα αριστερά. Οι δυο πτέρυγες χωρίζονταν με διάδρομο ανάμεσά τους. Οι τοίχοι είχαν από ένα μεγάλο διακοσμητικό πλαίσιο με γλώσσες, το οποίο καλυπτόταν με μεγάλη κουρτίνα (όπως και η οθόνη). Πιθανώς η κουρτίνα να υπέκρυπτε παράθυρα

---

22 Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

23 Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

24 Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

25 Γιάννης Κοσμίδης, μέιλ

26 Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

27 Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

28 Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

(βλέπαμε τα ίχνη τους στην οδό Παναθηναϊκού και ίσως να υπήρχαν και από την άλλη πλευρά, προς ακάλυπτο ... Το ωραιότερο στοιχείο της ήταν ο τεράστιος μπρονζέ πολυέλαιος και χαρακτηριστικό της οι πολύ καλές ταινίες της και ο καλός κόσμος (μαζί με τη γειτονική 'Νιρβάνα', ήταν τα πιο κοσμικά σινεμά της ευρύτερης περιοχής Αμπελοκήπων)».²⁹

Άρια «'Άρια' και 'Λητώ' είναι το ίδιο σινεμά, με την έννοια πως η 'Λητώ' χτίστηκε στο οικοπέδο του θερινού 'Άρια'. (Δεν ξέρω αν ήταν και της ίδιας ιδιοκτησίας). Επομένως και η 'Άρια' ήταν Φορμίωνος και Θεαγένους, όχι Θήρωνος».³⁰

Και: «Πολύ μεγάλο σινεμά, στη θέση του οποίου χτίστηκε μετά το 'Λητώ' (το οποίο χτίστηκε εγκάρσια στο οικοπέδο καταλαμβάνοντας το γωνιακό του κομμάτι). Το θυμάμαι καλά».³¹

Άριελ «Θυμάμαι ότι κατέβαινες κάμποσα σκαλιά και μάλιστα απόρησα πώς έγινε σούπερ μάρκετ. Ήταν ωραίος κιν/φος και αισθητικά πανομοιότυπος με το 'Ελλη', το οποίο είχε ανακαινιστεί την ίδια εποχή. Φαίνεται τα είχε αναλάβει ο ίδιος διακοσμητής (;), ο οποίος δεν θα θέλησε να κουρασθεί με καινούργιες ιδέες, θεώρησε τις ήδη εφαρμοσμένες επιτυχίες και τις επανέλαβε».³²

Αρίων Α' «Ξεκίνησε απευθείας ως λαϊκό πολυτελείας, σε σχέση με τα παρακείμενα... Στα πρώτα του χρόνια έκανε μια προσπάθεια αναβάθμισης των λαϊκών κινηματογράφων, αλλά αργότερα ακολούθησε τη μοίρα τους. Ήπαιζε πάντα και τα καλοκαίρια και προέβαλλε από την αρχή '2 έργα'. Είχε ξύλινα καθίσματα με μερική υφασμάτινη επένδυση (ούτε καν μαξιλαράκι) μόνο στο κάθισμα, όχι στην πλάτη, από πράσινο βελούδο... Ήταν πολύ φροντισμένο, με χαρακτηριστικό ένα πολύ ωραίο, πραγματικά, ζωγραφικό (ή και ψηφιδωτό, δεν θυμάμαι) του Αρίωνα, που το έβλεπες φάτσα όπως έμπαινες. ... Στο ισόγειο της στενής εισόδου πήγαινες στο ταμείο στο βάθος, οπισθοχωρούσες και κατέβαινες τη σκάλα, συναντούσες τους ελεγκτές, έστριβες, κατέβαινες κι άλλο και βρισκόσουν σε μικρό χώρο υποδοχής πριν την αίθουσα, στην οποία έμπαινες από την αριστερή της πλευρά αλλά όχι ακριβώς πίσω. Στην ευθεία με την πόρτα υπήρχε ένας διάδρομος που οδηγούσε στο κυρίως μέρος της αίθουσας, ενώ στο υπολειπόμενο πίσω τμήμα και κάτω από το θάλαμο προβολής υπήρχε ένα άτυπο θεωρείο (όχι υπερψωμένο). Η αίθουσα ήταν κατωφερής, τα καθίσματα διαταγμένα σε δυο πτέρυγες με διαδρόμους στο κέντρο ανάμεσά τους και δεξιά-αριστερά, ενώ στη δεξιά πλευρά υπήρχε ένας σκεπασμένος διάδρομος με κολόνες στον οποίο γινόταν και η σχετική περατζάδα».³³

Αρίων Β' «Ναι, κατά 99% ήταν το ίδιο σινεμά με την 'Άρια'. Αν και ήμουν πολύ μικρός για να θυμάμαι προσωπικά, θυμάμαι, αρχές δεκαετίας του '60, πως πολλοί

---

29 Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

30 Στέλιος Τσιροζίδης, μέιλ

31 Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

32 Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

33 Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

χρησιμοποιούσαν ακόμα το όνομα 'Αρίων' για το 'Αρια', πράγμα που επιβεβαιώνει πως ήταν τα ίδια. Κρατάω μια επιφύλαξη».³⁴

Και: «Δεν μπορώ να αποκλείσω την ταύτιση με την 'Αρια', αλλά και δεν βλέπω το λόγο... Μπορούμε όμως να κάνουμε και άλλη υπόθεση, ότι η 'Αρια' δανείστηκε κάπως τη γνώση του ονόματος 'Αρίων'».³⁵

Αρμονία Α' «Η ιστορία είναι εξής (προσωπική γνώση): Συνυπήρχαν, όπως συνηθιζόταν κάποτε, η θερινή και η χειμερινή 'Αρμονία', κολλητά. Δεν ξέρω ποιο προϋπήρξε ή αν έγιναν ταυτόχρονα. Το χειμερινό ήταν ένα πανέμορφο σινεμά, πολύ εντυπωσιακό για συνοικιακό. Η οθόνη του ήταν πανομοιότυπη με του κεντρικού 'Ρεξ', με παρόμοιο διακοσμητικό πλαίσιο. Αργότερα, το θερινό μετατράπηκε σε χειμερινό-θερινό (δεν το είχα επισκεφθεί, αλλά συνάγω ότι δεν θα είχε τη γοητεία του χειμερινού) και ως πιο σύγχρονο κράτησε το όνομα 'Αρμονία', ενώ το παλιό χειμερινό 'Αρμονία' πήρε το οπτικά παρεμφερές όνομα 'Αστόρια'. Και το 'Αστόρια' λειτουργούσε τα καλοκαίρια, με μικρά παράθυρα - δεν ξέρω όμως κατά πόσο ήταν δροσερό. Η τοποθέτηση είναι ανάποδα, το 'Αστόρια' προς Αθήνα και το 'Αρμονία' προς το ποτάμι».

Αρτ / Art Cinema / Cine Art / Σινέ Αρτ «Θυμάμαι την πολύ στενή είσοδό του, με μέτωπο μια κυματοειδή λαμαρίνα (μοντερνιά) όπου ήταν στερεωμένη η επιγραφή του».³⁶

Άρχων «Το χαρακτηριστικό ήταν ότι η οροφή ήταν ανοιγοκλειόμενη, με ειδικό μηχανισμό».³⁷

Άστος / Άστος Hollywood «Σε σχέση με το 'Σινέ Νιους' μετασιευάστηκε, απέκτησε εξώστη και μετονομάστηκε σε 'Άστος'. Επιχείρηση Χαλιώτη. Ήταν το αγαπημένο μου σινεμά, παρεμπιπτόντως».³⁸

Αστόρια Δες το λήμμα **Αρμονία** σ' αυτό εδώ το Συμπλήρωμα.

Άστρον «Δεν ανακαινίστηκε 1966 (δαίμων του τυπογραφείου). 1996 ίσως».³⁹

Άστυ «Η επικρατέστερη είσοδος του ήταν η αριστερή, όπως βλέπουμε το κτίριο από την Κοραή. Μπορούσες φυσικά να μπεις και από δεξιά, αλλά η δεξιά είσοδος ήταν κάπως παραμελημένη (λιγότερες φωτογραφίες και φωταψίες). Πρόσφατα αντιστράφηκαν τα πράγματα - ίσως επειδή η αριστερή είσοδος παραπέμπει στο μνημειακό χώρο ή/και επειδή η δεξιά γειτνιάζει με την (πρώην) κινηματογραφική πιάτσα ('Άστος', 'Αττικόν', 'Απόλλων'). Πρόσφατα τα καθίσματα της πλατείας τοποθετήθηκαν σε επικλινή ράμπα για καλύτερη θέαση, ενώ επίσης εγκαταστάθηκε και ένα θηριώδες κλιματιστικό για λειτουργία και τους καλοκαιρινούς μήνες (που δεν ευοδώθηκε πλήρως). Προσωπικά δεν συμφωνώ με αυτό το

---

34 Στέλιος Τσιροζίδης, μέιλ

35 Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

36 Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

37 Αντρέας Παπαπετρόπουλος, μέιλ

38 Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

39 Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

δήθεν σινεφίλ ύφος, αλλά τέλος πάντων».⁴⁰

Ατθίς «Δεν είμαι σίγουρος ότι είχε εξώστη, αλλά δεν το αποκλείω. Λόγω απόστασης από το κέντρο ήταν πάντα Β' προβολής και όταν δημιουργήθηκαν τα καινούργια πρωτοκλασάτα της Πατησίων, η 'Ατθίς' κράτησε τη θέση της - απλά, πέρασε σε εκείνη την 'αξιοπρεπή' κατηγορία ΑΒ' προβολής... Τελευταία διατηρούσε ένα στυλ 'Αθηναίας' περίπου, δηλαδή συνέχιζε τις μεγάλες επιτυχίες που απευθύνονταν περισσότερο σε γυναικείο κοινό».⁴¹

Άτλας «Η είσοδος ήταν επί της Ιουλιανού. Δίπλα του υπήρχε γκαράζ, πολυώροφο όμως δεν νομίζω. Στις δεκαετίες '50 και '60 ήταν από τα πιο κοσμικά σινεμά της Αθήνας (τότε η περιοχή άμαζε) και έφερε συνέχεια ταινίες Α' προβολής (υπήρχε το δίδυμο 'Αελλώ' – 'Άτλας' που συνήθως έφεραν τις ίδιες ταινίες, προφανώς λόγω της εταιρίας Δαμασκηνός – Μιχαηλίδης που τα διαχειριζόνταν ή τα επέπτευαν)».⁴²

Άττικα «Ένα χαρακτηριστικό του στα καλά χρόνια: ήταν το μοναδικό μάλλον σινεμά (κάτι τέτοιο έκανε σπανίως και το 'Κοτοπούλη') με τον τίτλο της ταινίας σε φωτεινή επιγραφή ψηλά στην ταράτσα, για να διαβάζεται από την Πατησίων... Η μετατροπή του σε δύο αίθουσες μάλλον εκ του προχείρου, αφαίρεσε τη γοητεία των φίφτις, οι τοίχοι σκεπάστηκαν ευτελώς με μοκέτα, τα θεωρεία του εξώστη παρέμεναν φαντάσματα στο κενό και στον εξώστη τα παλιά φωτιστικά συνυπήρχαν με κάτι μοντέρνα».⁴³

Αττικόν Α / Αττικόν (Πατέ) Α / Πατέ Αττικόν Α / Εις του Πατέ / Pathe / Πατέ / Freres Pathe / Pathe Freres / «Το ξενοδοχείο 'Εσπέρια' δεν προέκυψε από τη συνένωση 2 οικοπέδων ('Εσπέρου' & 'Απόλλωνα') αλλά μόνο από την κατεδάφιση του ξενοδοχείου στο ισόγειο του οποίου βρισκόταν ο Απόλλων. Το ξενοδοχείο του Εσπέρου λεγόταν 'Σίτυ Παλάς', όχι 'Εσπερος...».⁴⁴

Αφροδίτη Α' «Δεν είμαι σίγουρος ότι γιρεμίστηκε και ξαναχτίστηκε. Μάλλον ανασκευάστηκε είναι το πιο σωστό και απέκτησε διάφορες μοντερνίες στη δεύτερη εποχή του. Αρχικά φαινόταν μια χαρά από την Πέτρου Ράλλη, αλλά μετά κρύφτηκε από την υπερυψωμένη γέφυρα αυτοκινητών».⁴⁵

Αχιλλέας «Ήταν ένα εξαιρετικά καιρόγουστο σινεμά, αδελφό του 'Ιριδα' απέναντι (αν κρίνουμε από την αρχιτεκτονική ιδέα: υπόγειο με πλευρικά ανοίγματα για διαρκή λειτουργία, και απείρου κάλλους αισθητική). Η διάταξή του ήταν τυπική, έμπαινες κάτω από το θάλαμο προβολής αλλά δεξιά στο πίσω μέρος της πλατείας. Όταν διαμορφώθηκε σε θέατρο, η διάταξη αντιστράφηκε».⁴⁶

---

40 Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

41 Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

42 Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

43 Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

44 Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

45 Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

46 Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

Αχιλλειον Ε' «Σιγουρότατα (προσωπική γνώση) δεν είχε εξώστη, ούτε τυπική διάταξη. Χτίστηκε σε εποχές που ο εξώστης ήταν είδος προς εξαφάνιση. Η αίθουσα ήταν παράλληλη με την Παρθενώνος, που κάπως κατηφορίζει. Η είσοδος ήταν στην άκρη αριστερά και η οθόνη στην άκρη δεξιά, κάθετη στην Παρθενώνος... Αρχικά φροντισμένο σινεμά, πολυτελέστερο από τα άλλα της περιοχής του. Τα καθίσματά του ήταν φυστικολαχανί (ή βεραμάν, τέλος πάντων!)».⁴⁷

Αχιλλεύς Β' «Όχι, δεν είχε εξώστη, το θυμάμαι καλά, όπως θυμάμαι ότι αρχικά το ύφασμά των καθισμάτων του ήταν φυστιλί/λαχανί και πολύ σύντομα το άλλαξε σε γιρηνά (τι λέξεις)».⁴⁸

Βεάκη «Δεν ήταν ισόγειο, ήταν σούπερ υπόγειο. Κατέβαινες για τον εξώστη και κατέβαινες ξανά για την πλατεία».⁴⁹

Και: «Γράφετε: 'Το 1972 διακόπηκε η προβολή της ταινίας 'Μονομαχία τον κόκκινο ήλιο', επειδή δεν αποδίδονταν τα πνευματικά δικαιώματα στο μουσικό Ζαν Μισέλ Ζαρ'. [Όμως] τη μουσική στο συγκεκριμένο την έγραψε ο διάσημος συνθέτης Maurice Jarre, ο οποίος είναι πατέρας του Jean Michelle Jarre»⁵⁰

Βερντέν «Δεν είχε τυπική διάταξη, η οθόνη του ήταν κάθετη στην Αλεξάνδρας, σε μακρύ οικόπεδο».⁵¹

Βικτώρια «Ωραιος χώρος με χαλί και πάνινα καθίσματα περίπου 250-300 θέσεων».⁵²

Και: Δες και λήμμα **Αλκαζάρ** σ' αυτό εδώ το Συμπλήρωμα.

Γρανάδα «Και το χειμερινό και το θερινό έχουν την ίδια διάταξη, που δεν είναι τυπική. Η αίθουσα είναι παράλληλη με την Αλεξάνδρας».⁵³

Γωγώ «Μπορεί να μην είχε εξώστη».⁵⁴

Δαναός «Ο εξώστης του ζει και βασιλεύει, η δεύτερη αίθουσα δημιουργήθηκε σε άλλο χώρο».⁵⁵

---

47 Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

48 Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

49 Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

50 Αλέκος Μπαζάνης, μέιλ

51 Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

52 Γιάννης Κοσμίδης, μέιλ

53 Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

54 Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

55 Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

Δελφοί Α' «Το μόνο που θυμάμαι (δεκαετία '60) είναι μια πράσινη φωτεινή επιγραφή επί της Ηπείρου ... μάλλον κρᾶχτης για τους διερχόμενους στην Πατησίων».⁵⁶

Δήμητρα «Τυπικό σινεμά» ως προς τη διάταξή του.⁵⁷

Δώρα «Τυχαίνει να είμαι ο γιός του δημιουργού του κιν/φου 'Δώρα', του μακαρίτη από το 1985 Δημητρίου Σμαήλου. Μερικές ενδιαφέρουσες πληροφορίες είναι ότι η μηχανή ήταν μάρκας Φίλιπς, αγοράστηκε παραμονές της υποτίμησης Μαρκεζίνη, όταν το δολλάριο πήγε από 15 σε 30 δραχμές και την παραδώσαμε πριν λίγα χρόνια στο Ελληνικό Κέντρο Κινηματογράφου. Το όνομα του κιν/φου δόθηκε προς τιμή της αδελφής μου Δώρας, που ήταν και το στερνοπούλι του πατέρα μου. Υπήρξε χρονιά που έκανε πάνω από 500.000 εισιτήρια».⁵⁸

Έκτωρ «Αν δε με γελάει η μνήμη μου, είχε απομείνει στην άκρη του βενζινάδικου η παλιά οθόνη, αλλά προς την ανηφόρα».⁵⁹

Ελίτ «Το παλιό πέτρινο κτίσμα, σε συνδυασμό με την ανεξάρτητη είσοδο, μου δημιουργούσε ανέκαθεν την υποψία αν ήταν κάτι άλλο προηγουμένως (βιομηχανική περιοχή γαρ) πριν γίνει σινεμά».⁶⁰

Έλλη «Τα σκληρά του καθίσματα με την κοντή ράχη διατηρήθηκαν και μετά την ανακαίνιση, μέχρι που αντικαταστάθηκαν από εξίσου σκληρά νέου τύπου».⁶¹

Και: Δες λήμμα **Άριελ** σ' αυτό εδώ το Συμπλήρωμα

Ελληνίς Α' «Ίσως το ωραιότερο σινεμά της Αθήνας. Ο πρώτος όροφος είχε μεγάλο φουαγέ του εξώστη».⁶²

Ελυζέ «Αδικαιολόγητα κακοφτιαγμένος για την εποχή του, τόσο αρχιτεκτονικά, όσο αρχιτεκτονικά, 'σο κα αισθητικά... Χάλκινες απλίες (!) σε ακαθόριστο σχήμα αμοιβάδων... ριχτοί πλαστικοί διάδρομοι ... παράθυρα προς το δρόμο, ορατά ακόμα και χτισμένα εκ του προχείρου, σημαίνουν ότι θα υπήρχε και σχέδιο καλοκαιρινής λειτουργίας που δεν ευδοκίμησε... Δε νομίζω να πήρε ποτέ κανείς στα σοβαρά το σινεμά αυτό...».⁶³

Ερέχθειον «Ωραία καθίσματα με μεταλλικό σκελετό και πλεχτή ψάθα... σε εποχές που

---

56 Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

57 Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

58 Ελευθέριος Σμαήλος, μέιλ

59 Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

60 Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

61 Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

62 Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

63 Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

άλλοι είχαν ψαθωτά καθίσματα καφενείου». ⁶⁴

Εσπέρια «Μεγάλωσα στην Αθήνα παράλληλα με τον συγγραφέα (αυτός του ' 56, εγώ του ' 59, Πατήσια- Κυψέλη, μια γειτονιά)- συγγραφέα... Ειδικά ο κινηματογράφος 'Εσπέρια' και οι τσοντο-λειτουργίες του ήταν Το Γεγονός της εβδομαδιαίας κοπάνας. Το σχολείο μου -15ο Αρρένων- είχε καθιερώσει το θεσμό με το πέσιμο της χούντας, οπότε και είχαν ξεσαλώσει οι πρωτευουσιάνοι». ⁶⁵

Έσπερος Δες και λήμμα **Αττικόν Α'** εδώ στο Συμπλήρωμα.

Εύα «Μεγάλο, άνετο, ευρύχωρο με 400 περίπου πάνινες θέσεις και χαλίτσια». ⁶⁶

Ιντεάλ Σαλόν Ιντεάλ / Salon Ideal / Ideal «Τα χρόνια του Λυκείου, '83-'86, όλο κοπάνες έκανα από το φροντιστήριο και είτε πήγαινα στο καφενείο των 'Διδόσκουρων' άμα ο καιρός ήτανε καλός και στα παλαιοβιβλιοπωλεία στο Μοναστηράκι, ή στο 'Πανελλήνιον' -τότε στην οδό Κιάφας- όχι γιατί μου άρεσε το σιάκι, αλλά για την ατμόσφαιρα, ή -κυρίως- σινεμά: 'Ιντεάλ' (παλιό), 'Ρεξ' και 'Ρεξ' 2. Δύο έργα με ένα εισιτήριο από το πρωί, καρτοσάκι με γλυκά, αναψυκτικά και σνακς στα διαλείμματα να γυρνάει στους διαδρόμους και φάτσες κάθε λογής γύρω γύρω για παρατήρηση. Μεγάλες στιγμές! Έχω τρία κλασέρ με προγράμματα φυλάξει». ⁶⁷

Και: «Δεν ήταν ο κινηματογράφος, η ανακαινιση του οποίου άλλαξε τα κινηματογραφικά δεδομένα στην Αθήνα. Αυτό το έκανε η 'Όπερα'. Το 'Ιντεάλ' όμως πήγε τα πράγματα ακόμη πιο μακριά. Ανακαινίστηκε στα τέλη του 1988. Η πρώτη ταινία που είδα εκεί ήταν "Η Κυρία και ο ταύρος". Αυτό που ένιωσα πρώτη φορά που μπήκα μέσα ήταν δέος. Τεράστιες μπλε πολυθρόνες που βούλιαζες μέσα τους, τεράστια οθόνη (η μεγαλύτερη που είχα δει μέχρι τότε) και ήχος THX (είχαν αγοράσει τα δικαιώματα από τη Lucas), σαφώς ανώτερος από το απλό Dolby. Όποια ταινία κι αν έβλεπες εκεί μέσα γίνονταν αληθινή εμπειρία. Αυτό δικαιολογούσε και τις τεράστιες ουρές έξω από την αίθουσα. Σε αυτή τη version του 'Ιντεάλ' πρόλαβα να δω και άλλες ταινίες (θυμάμαι το 'Ο Μισσισιπίης καίγεται', το 'Εργαζόμενο κορίτσι' και την ιδανική για αυτή την αίθουσα 'Αβυσσος').

Δυστυχώς λίγο καιρό αργότερα, κάπου στις αρχές του 90 το 'Ιντεάλ' καταστρέφεται από φωτιά. Και μάλιστα παίζοντας την ταινία με τον ειρωνικό τίτλο 'She-devil' με τη Μέριλ Στρηπ... Προς τιμήν τους οι αιθουσάρχες (νομίζω ο Σπέντζος) άρχισαν τις εργασίες αποκατάστασης. Η αίθουσα ξανάνοιξε με τη νέα σεζόν για να πάρει ξανά φωτιά μερικούς μήνες αργότερα. Στα δημοσιεύματα της εποχής γίνονταν λόγος για δολιοφθορά, πιθανόν από ανταγωνιστές. Για τρίτη φορά μέσα σε δυο χρόνια ο αιθουσάρχης έβαλε το χέρι στην τσέπη και το 'Ιντεάλ' ξαναφτιάχνεται. Από την αρχή όμως. Και νομίζω πως

---

64 Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

65 Μέιλ από ανώνυμο φίλο του Γιώργου Χουλιάρα, που μου το κοινοποίησε. Ο συγγραφέας που αναφέρεται είναι ο Δημήτρης Φύσσας

66 Γιάννης Κοσμίδης, μέιλ

67 Χρήστος Τσατσαρώνης, μέιλ

παιρνει και την τελική του μορφή. Ακόμα μεγαλύτερη οθόνη (πιάνει όλον τον τοίχο) πιο όμορφες και αναπαυτικές πολυθρόνες, βραδυφλεγή υλικά για να μην ξαναπιάσει φωτιά, εξαιρετικά καλαίσθητα σχέδια στους τοίχους. Το 'Ιντεάλ' είναι για μένα η πιο όμορφη αίθουσα της Αθήνας.

Σε αυτή την τελική του μορφή έχω δει πάρα πολλές ταινίες. Από Αλμοντοβάρ και Ταραντίνο μέχρι 'Playtime' του Τατί και 'Hunger' του Στηβ μακ Κουήν».⁶⁸

Καπιτόλ «Θα ήθελα ... να επισημάνω μια ανακρίβεια που εντόπισα. Στο λήμμα για τον κινηματογράφο 'Καπιτόλ' αναφέρετε μια συνέντευξη του Αλέκου Σακιά όπου λέει: 'Το σχολείο, όπου σήμερα στεγάζεται το 19ο Λύκειο, ήταν ιδιωτικό, του Καμπάνη, εξού και η οδός'. Αυτό δεν είναι ορθό. Το σχολείο ... ήταν όντως ιδιωτικό, με επωνυμία 'Ελληνο-Αγγλικό Κολλέγιο' και ανήκε στον πατέρα μου Κωνσταντίνο Γκιζελή. Το σχολείο κτίστηκε στα τέλη του '50 και λειτουργούσε εκεί αρχικά ως εκπαιδευτήριο και οικοτροφείο και στη συνέχεια μόνο ως εκπαιδευτήριο, μέχρι και το 1979. Σχετικά μπορείτε να δείτε και στο http://criticeduc.blogspot.gr/2013/02/blog-post_6954.html».⁶⁹

Κοτοπούλη Δες λήμμα 'Αττικά εδώ στο Συμπλήρωμα.

Κυβέλης «Η μεγάλη αίθουσα (με εξώστη) δεν ήταν σε όροφο, αλλά ανεξάρτητο κτίσμα στο βάθος του κτιρίου επί της Μητροπόλεως.... Η οροφή του ήταν καμπύλη».⁷⁰

Λητώ «'Αρια' και 'Λητώ' είναι το ίδιο σινεμά, με την έννοια πως η 'Λητώ' χτίστηκε στο οικόπεδο του θερινού 'Αρια'. (Δεν ξέρω αν ήταν και της ίδιας ιδιοκτησίας). Να επιβεβαιώσω κι' εγώ τις μαρτυρίες για τον καταπληκτικό εξώστη. Έφτανε σχεδόν μέχρι το μέσο της αίθουσας, είχε μεγάλη κλίση, έτσι που έβλεπες άνετα ακόμα κι αν μπροστά σου άθονταν ο Φασούλας, και τα πιο άνετα καθίσματα που έχω καθίσει σε σινεμά μέχρι σήμερα. (Υποθέτω πως και η πλατεία είχε τα ίδια, μα ποτέ δεν πηγαίναμε στην πλατεία). Το καλοκαίρι η αίθουσα άνοιγε και από πλάγια και από πάνω με συρτή οροφή, που μετέτρεπε, ιδίως τον εξώστη, στο πιο άνετο θερινό! Ήταν διακοσμημένο δεξιά και αριστερά (αίθουσα και εξώστης) με αρκετά καλαίσθητες αφίσες από παλιότερες ταινίες – είχα βαρεθεί να βλέπω στα διαλείμματα την Ρόμι Σνάιντερ τούπλες από την 'Πισίνα'!». ⁷¹

Και: «Το πλάτος του 'Αρια' έγινε μήκος του 'Λητώ'».⁷²

Λουξ Β' «Εδώ θυμάμαι πως είδα το καλοκαίρι του 1968 (νομίζω) το 'Διακοπές στο Λας Βέγκας' με τον Έλβις Πρίσλεϊ. Ήταν το αγαπημένο μου σινεμά στην 'κοσμοπολίτικη' Λ. Αλεξάνδρας».⁷³

---

68 Στάθης Αυγουστάτος, μέιλ

69 Κατερίνα Γκιζελή, μέιλ

70 Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

71 Στέλιος Τσιροζίδης, μέιλ

72 Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

73 Γιώργος Μαθιόπουλος, μέιλ.

Μέντια Λουζ «Ευχαριστώ ιδιαίτερα για την αναφορά στη ‘Media Luz’ (ίσως την καλύτερη δουλειά που έχω κάνει μέχρι σήμερα)».⁷⁴

Μετροπόλ Α’ «Υπήρχε το δίδυμο ‘Μετροπόλ’ – ‘Ρουαγιάλ’, που συνήθως έφερνε τις ίδιες ταινίες, προφανώς λόγω της εταιρίας Σπέντζου που τα διαχειριζόνταν ή τα επόπτευαν».⁷⁵

Μποέμ «Πρέπει να ήταν ο πρώτος κινηματογράφος τον πρόλαβα που έπαιζε καραγκιόζη το 1948. Αργότερα έγινε σινεμά. Βρισκότανε στην νότια πλευρά του λόφου Σκουζέ. Ακριβώς μπροστά του υπήρχε ένα παλιό αρχοντικό σπίτι που είχε και αίθουσα που έγινε και ταβέρνα και αργότερα είχε ένα μπιλιάρδο (Γαλλικό), τραπέζι αντισφαίρισης (pink point), και δύο ποδοσφαιράκια. Ακόμη στην γύρω περιοχή σώζονται λίγα ωραία νεοκλασικά σπίτια. Στην βόρεια πλευρά ήταν μια παλιά ξύλινη εκκλησία, ο Άγιος Αιμιλιανός. Ο λόφος έχει πεύκα και πρασινάδα. Το σινεμά είχε θέα την Ακρόπολη, Λυκαβηττό μέχρι τον Πειραιά και την θάλασσα. Στην αρχή είχε καρέκλες ψάθινες και αργότερα πάνινες. Το δάπεδο ήταν με χαλίκια, ορθογώνιο σχήμα, περίπου 150- 200 θέσεις, στο πλάι είχε γιασεμί και αγιόκλημα που μοσχοβολούσε. Η οθόνη ήταν νότια προς την πλευρά του όρους Αιγάλεω. Τις θερμές νύκτες είχε δροσιά από το δασάκι. Οι θεατές ανέβαιναν την ανηφόρα από χωματόδρομους. Πολλοί έφεραν μαζί ξύλινα σιαμινιά για να κάθονται μπροστά ή όταν γέμιζε. Σινεμά έγινε γύρω στο 1955 και λειτούργησε περίπου μέχρι το 1960 και εγκαταλείφθηκε. Ήταν ωραίο συνοικιακό θερινό σινεμά. Μεταξύ 1960-65, με μεγάλο ειβραχισμό, έγινε πολυκατοικία (με SUPER MARKET στη Βοσπόρου), με την αντίστοιχη θέα που είχε το σινεμά. ΚΡΙΜΑ,ΚΡΙΜΑ,ΚΡΙΜΑ!!!!!!!!!!!!!!»⁷⁶

Νεάπολις «Γεννήθηκα το 1959 και μεγάλωσα σε νεοκλασικό στη γωνία Ασκληπιού και Ισαύρων και αργότερα σε πολυκατοικία επί Ασκληπιού και Φαναριωτών... Το θερινό σινεμά ‘Νεάπολις’ ήταν στο οικοδομικό τετράγωνο μεταξύ των δρόμων Βαλτετσίου, Ασκληπιού, Πρασσά και Διδότου κι όχι γωνία Ασκληπιού και Αραχώβης. Το θυμάμαι γιατί από τον μικρό δρόμο Πρασσά πετάγαμε μπαλόνια με νερό στους θεατές πάνω από τον ψηλό τοίχο και φεύγαμε τρέχοντας προς Αραχώβης/Μερλιέ για να εξαφανιστούμε στον κήπο της εκκλησίας του Αγίου Νικολάου (όπου και είχα βαφτιστεί).

Η γωνία Αραχώβης - Ασκληπιού ήταν προπολεμικά και παραμένει σχολείο (παλαιότερα ιδιωτικό Γερμανικό, ύστερα το Βαρβάκειο και τώρα το 5ο Γυμνάσιο-Λύκειο). Η φίλη σας ιστορικός Νάσια Γιακωβάκη, που αναφέρετε, ήταν συμμαθήτριά μου στο 14ο Δημοτικό (του Πικιώνη) πάνω από τον Άγιο Νικόλαο».⁷⁷

Νιρβάνα δεσ λήμμα **Αρζεντίνια**, εδώ στο Συμπλήρωμα.

Όπερα «Η δεκαετία του '80 που ξεκίνησα να πηγαίνω σινεμά ήταν μια δύσκολη εποχή για τις αθηναϊκές αίθουσες. Υπήρξε μεγάλη παρακμή και το έβλεπες παντού. Τεράστιες άδειες αίθουσες, απομεινάρια μιας άλλης εποχής, μούχλα, υγρασία, κλεισούρα, μοκέτες λερωμένες

---

74 Λουκιανός Κηλαηδόνης, «ένας παλιός Κυψελιώτης»

75 Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

76 Γιάννης Κοσμίδης, μέιλ

77 Γιώργος Μαθιόπουλος, μέιλ

(αν υπήρχαν και μοιέτες), τουαλέτες βρώμιες, θέρμανση ανύπαρκτη, πολυθρόνες ξύλινες, άβολες, χιλιοσιτισμένες, συνθήκες προβολής εικόνας και ήχου απαράδεκτες. Ήμουν μικρό παιδί και δεν με πείραζε. Το καταλάβαινα όμως στη γκρίνια των γονιών μου, που τους τραβολογούσα να με πάνε σινεμά με το ζόρι. Το άκουγα και από οικογενειακούς φίλους που είχαν ανακαλύψει το video και την έγχρωμη τηλεόραση. Όλοι συμφωνούσαν στο εξής. Ποιός ο λόγος να πάνε σινεμά και να υποστούν τέτοια ταλαιπωρία. Αφού υπάρχει το 'σινεμά' στο σπίτι. Φυσικά η 'ακατάλληλη' αίθουσα και το video δεν ήταν οι μόνοι λόγοι της παρακμής. Νομίζω πως η δεκαετία του '80 έφερε τεράστιες αλλαγές στην κοινωνική διαστρωμάτωση. Το κοινό που πήγαινε σινεμά τις προηγούμενες δεκαετίες έδινε σιγά σιγά τη θέση του σε ένα άλλο, καινούργιο κοινό με διαφορετικές ανάγκες. Όμως αυτή είναι μια άλλη κουβέντα.

Στις αρχές του 1987 διάβασα στο 'Αθηνόραμα' πως η 'Όπερα' στην Λιαδημίας ανακαινίστηκε. Μιλάμε για αναγέννηση. Καταρχήν αγόρασε τα δικαιώματα της Dolby και απέκτησε ήχο Dolby Stereo. Όχι DTS, SURROUND, DOLBY DIGITAL κλπ, που θα ακολουθούσαν στη συνέχεια. Σκέτο, απλό και ταπεινό Dolby stereo. Στη συνέχεια έβαλε καινούργιες κατακόκκινες αναπαυτικές πολυθρόνες και κόκκινες μοιέτες ενώ άλλαξε και την οθόνη. Η αίθουσα έγινε κόσμημα. The talk of the town. Μια από τις πρώτες (αν όχι η πρώτη) ταινίες που πρόβαλε ήταν 'Οι επαναστάτες' με τον Αλ Πατσίνο. Πήγα λοιπόν με τους γονείς μου και έπαθα πλάκα. Η ταινία ήταν μάπα αλλά ο κόσμος έδειχνε ευχαριστημένος με τις συνθήκες προβολής. Μια κυρίλα που την ένιωθαν όλοι. Σε κάποια σκηνή της ταινίας λάλησε ένας κόκορας. Ο ήχος ακούστηκε από κάπου πίσω δεξιά. Σαν να σουν μέσα στο αγρόκτημα. Κανείς δεν έδινε σημασία στην ταινία. Όλοι έψαχναν να βρουν από που ήρθε ο ήχος. Μαγεία.

Η αναγέννηση της 'Όπερας' ήταν η πρώτη σοβαρή προσπάθεια αιθουσάρχη να προσφέρει σύγχρονες υπηρεσίες στο κοινό (μιλάω για τη δεκαετία του '80). Μέσα στην επόμενη τριετία, δεκάδες αίθουσες στην Αθήνα αλλά και σε άλλους Δήμους ακολούθησαν το πετυχημένο παράδειγμα. Καινούργιες πανέμορφες αίθουσες άρχισαν να προσελκύουν ολοένα και μεγαλύτερο κοινό. Παράλληλα κυκλοφόρησε και το περιοδικό 'Σινεμά'. Φρέσκοι άνθρωποι με καινούργια αντίληψη για το σινεμά άρχισαν να γράφουν και να σπρώχνουν τον κόσμο σε μια όλο και μεγαλύτερη γκάμα ταινιών. Στη δεκαετία του '90 οι κινηματογραφικές αίθουσες βρίσκονται σε ακμή. Νομίζω πως η 'Όπερα' έπαιξε σημαντικό ρόλο σε αυτή την αναγέννηση».⁷⁸

Και: «Παλιότερα, είχε καμπύλη οροφή».⁷⁹

Και: Δες λήμμα **Ιντεάλ** σ' αυτό εδώ το Συμπλήρωμα.

Παγκράτιον «Ο θερινός στην ταράτσα ήταν τεράστιος, πραγματικό γήπεδο, καθώς εκμεταλλεύονταν όλο το χώρο της ταράτσας του επίσης τεράστιου κτιρίου, χωρίς

---

78 Στάθης Αυγουστάτος, μέιλ

79 Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

διακοσμητικά ή άλλα κτίσματα. Πιστεύω πως πρέπει να ήταν το μεγαλύτερο θερινό σινεμά της Αθήνας. Γενικά, θερινό & χειμερινό, όχι κακό, αλλά τεράστιο και απρόσωπο σινεμά.

Σπαρταριστή ανάμνηση από το χειμερινό: να μας έχουν πάει με το σχολείο να δούμε τη 'Βίβλο', ο γυμνασιάρχης να είναι στην καμπίνα προβολής και να σιεπάζει με το χέρι το φακό στις σκηνές που έδειχνε γυμνούς (υποτίθεται) τον Αδάμ και την Εύα!! Χε-χε, μετά λίγα χρόνια, όλο το σχολείο πήγαινε στην άλλη 'Εύα' (Άγιος Αρτέμιος!), αλλά χωρίς το γυμνασιάρχη!»⁸⁰

Περούζε Στο κυρίως βιβλίο, ο κ. Παναγιώτης Ραφτόπουλος αναφέρει ότι πολλοί βλέπανε ταινίες από το μπαλκόνι του γιατρού Παπασταύρου. Η κόρη του γιατρού, γνωστή και σπουδαία μεταφράστρια, μού έστειλε το εξής κείμενο, που το αναπαράγω ολόκληρο:

«ΤΟ ΠΕΡΟΥΖΕ

Έξοδος εμπρός δεξιά και παραπλευρώς της εισόδου...

Η φωνή, αντρική, ένρινη, αυστηρή, δε σηκώνει αντιρρήσεις. Οι θεατές συμμορφώνονται και αναχωρούν συντεταγμένοι, ειδικά αν πρόκειται για το τέλος της απογευματινής παράστασης, οπότε περιμένουν οι βραδινοί.

Στο 'Περούζε' τα Σαββατοκύριακα δεν πέφτει καρφίτσα. Κάτι η αργία της Κυριακής, που προδιαθέτει για διασκέδαση, κάτι οι επιλογές των ταινιών, που τα Σαββατόβραδα, αλλά και την Κυριακή (και τις πιο πολλές φορές από Παρασκευή) είναι ελληνικές – αισθηματικές κωμωδίες, μιούζικαλ.

Βουγιουκλάκη, Καρέζη, Καραγιάννη, Λάσκαρη... Μακρής, Παπαγιαννόπουλος, Κωνσταντάρας, Χατζηχρήστος...

Κι εμείς παραταγμένοι στη βεράντα. Κι η βεράντα μια ευθεία με τα τελευταία καθίσματα του σινεμά, του ιστορικού 'Περούζε'. Πρώτος όροφος, οι διακεκριμένες θέσεις της πιτσιρικαριάς. Και δίπλα στη βεράντα, σε ορθή γωνία, το παράθυρο της κουζίνας, απ' όπου 'σερβίρονται' τα εδέσματα της μαμάς, περνώντας από το χέρι της στα δικά μας. Σταθερή η 'πελατεία', σταθερό και το μενού: κερτεδάκια, πατάτες τηγανητές, πίτσα (σπιτική ακόμα, τότε) και μακαρονάδες. Σιγά, διακριτικά, γιατί συχνά κάποια κεφάλια από τα πίσω καθίσματα του σινεμά στρέφονταν να κοιτάξουν ψηλά, ακούγοντας μαχαιροπίρουνα και ποτήρια να κουδουνίζουν, αλλά συχνά και τα ξεφωνητά της ενθουσιώδους παρέας.

Άλλες βραδιές, με λιγότερη προετοιμασία από το 'μαγειρείο', η βεράντα γέμιζε με φλούδια από πασατέμπο. Τόσο που τα βήματα πνίγονταν ως το τέλος της ταινίας κι άκουγες μοναχά ένα θρόισμα, λες κι είχες βρεθεί φθινόπωρο στο δάσος.

Τις καθημερινές η επιλογή των ταινιών ήταν λιγότερο αυστηρή, και με λιγότερο «εμπορικό» προσανατολισμό. Μπόλικο 'Bolly...wood', (που τότε βέβαια δεν είχε πάρει ακόμα την ονομασία), Ναργίς και 'Γη ποτισμένη με ιδρώτα', αλλά και Μασίστες και Ζορό και μυθολογικές σαπουνόπερες, και δε συμμαζεύεται.

⁸⁰ Γιάννης Τσοροζίδης, μέιλ. Η αναφερόμενη «Εύα» (ήταν για λίγα τετράγωνα Βύρωνα κι όχι Γούβα, γι' αυτό δεν την έβαλα στο βιβλίο μου), ήταν το σινεμά που πρωτόπαιξε τσόντα στην Αθήνα

Κι άλλοτε ήταν τα ‘ακατάλληλα δι’ ανηλίκους’: τότε τα ρολά στο παιδικό δωμάτιο, πίσω ακριβώς από το μπαλκονάκι, έκλειναν ερμητικά, μια δυο γρίλιες απέμεναν μισόκλειστες (πετσιαιρισμένες) ψηλά, ίσα που τις φτάναμε σιαρφαλωμένοι στην καρέκλα, γιατί τα ρολά έτριζαν διαολεμένα έτσι κι έκανες να τ’ ανεβάσεις. ‘Νόμος 4000’, ‘Η Στεφανία στο αναμορφωτήριο’, ‘Λόλα’ τότε το μάτι δεν είχε μπουχτίσει ακόμα κι όλα ήταν μαγικά – απαγορευμένα και μαγικά.

Στο ισόγειο του πατρικού σπιτιού (στην παραδοσιακή αυλίτσα με το μαρμάρινο τραπέζι στη μέση), ήταν στημένο το δεύτερο ‘θεωρείο’ για τους παππούδες. Σε μια σιδερένια γερή κατασκευή που έζωνε τον τοίχο στήνονταν σκαμνάκια και καθισμένοι σ’ αυτά, τεντώνοντας το λαιμό, έβλεπαν οι λίγοι ειλεκτοί. Υπήρχε βέβαια και ο «δούρειος ίππος» του παππού, μια ξύλινη σιάλα, σαν θεόρατο καρεκλάκι μωρού, που ο παππούς, άξιος ξυλουργός, είχε σκαρώσει και που σαφώς αποτελούσε, μακράν, τη VIP θέση του ισογείου.

Ωσπου το ‘Περουζέ’ έκλεισε. Ή μάλλον δεν ξανάνοιξε. Οι καρέκλες μαζεύτηκαν, η οθόνη άρχισε να ξεθωιάζει και να ξεφτίζει. Το χαλίκι έδωσε τη θέση του σιγά σιγά σε αγριόχορτα. Κι ύστερα ήρθαν οι γερανοί και πάραυτα εκεί, κι έπειτα έφυγαν κι αυτοί και τα χορτάκια θέρειψαν, κι ύστερα ήρθαν οι μεσίτες κι όλα τέλειωσαν κάπου εκεί...

Κι όπως ήταν φυσικό, αραιώσαν κι οι παρτές στο μπαλκόνι. Και κατά το σχόλιο του συχωρεμένου του πατέρα μου: ‘Τώρα καταλάβαμε ποιοι ήταν οι πραγματικοί μας φίλοι και ποιοι απλώς... τζαμπατζήδες!’

Τυχεροί όσοι τα ζήσαμε, έχουμε κάτι να θυμόμαστε, που λέει και το τραγούδι.

Άννα Παπασταύρου 18/1/2014». ⁸¹

Πτι Παλαί «Τις ταινίες του...Τζέμις Μπόντ θυμάμαι πως τις είδα στο θαυμάσιο ‘Πτι Παλαί’ που, για κάποιο λόγο, ‘έβαζε’- νομίζω ήταν μια περίοδος που δεν πήγαινε καλά». ⁸²

Ράδιο Σίτυ «Από μικρός γνώριζα πως σε αυτή την αίθουσα έπαιζε κάτι διαφορετικό. Η καμπύλη οθόνη με το Cinerama. Δυστυχώς πρόλαβα το παλιό ‘Ράδιο Σίτυ’ στα τελευταία του, ενώ πήγαινα ακόμα δημοτικό. Κατάφερα να δω όμως δυο ταινίες εκεί. Το ‘Γκρέιστρουκ’ με τον Κριστόφ Λαμπέρ και το ‘Λώρενς της Αραβίας’ (στο τελευταίο έπαθα πλάκα).

Τέλη 1987 αρχές 1988 αποφάσισα με κάποιους συμμαθητές μου να δούμε το ‘Ελπίδα και δόξα’ του Τζων Μπούρμαν... Έψησα τους υπόλοιπους που δεν είχαν πάει ποτέ, να το δούμε εκεί. Τους παραμύθιαζα με την καμπύλη οθόνη. Φτάνοντας όμως για να δούμε την ταινία ανακάλυψα πως η καμπύλη οθόνη δεν υπήρχε πια. Αλλά και η αίθουσα είχε αλλάξει δραματικά. Έχασε τον ημικυκλικό αμφιθεατρικό χαρακτήρα της και γίνει κλασική μακρόστενη. Στην ουσία ήταν ίδια με την ‘Όπερα’. Κόκκινες αναπαυτικές πολυθρόνες, μοκέτες, μινιμαλισμός παντού, καθαριότητα, Dolby stereo... Ήταν μια από τις πρώτες αίθουσες που ακολούθησαν το παράδειγμα της ‘Όπερας’. Και σίγουρα ήταν η πρώτη στην πιάτσα της Πατησίων (‘Αελλώ’, ‘Αλεξάνδρα’, ‘Τριανόν’ και ‘Πλιον’ ακολούθησαν μετά από

⁸¹ Άννα Παπασταύρου, μέιλ

⁸² Στέλιος Τσιροζίδης, μέιλ. Για το τι σημαίνει «έβαζε», δες Ραμόνα Β’ σ’ αυτό εδώ το Συμπλήρωμα

μια δεκαετία, όλες οι υπόλοιπες έσβησαν σιγά σιγά). Εκεί είδα δεκάδες ταινίες στα επόμενα χρόνια (‘Ποιός παγίδεψε το Ρότζερ Ράμπιτ’, ‘Ο κύβλος των χαμένων ποιητών’, ‘Επικίνδυνες σχέσεις’, ‘Η έκτη αίσθηση’ ήταν μερικές από αυτές), πάντα όμως, στο πίσω μέρος του μυαλού μου, υπήρχε μια στεναχώρια. Είχα την αίσθηση πως το ‘Ράδιο Σίτυ’ έπρεπε να παραμείνει κάτι διαφορετικό, ξεχωριστό και όχι μια αίθουσα σαν τις άλλες». ⁸³

Και: «Ήταν «επιχείρηση Χαλιώτη». ⁸⁴

Ραμόνα Β’ «Ασήμαντο σινεμαδάκι ίσως για την ...Ιστορία, αλλά ήταν ο κόσμος όλος για την παιδοπαρέα της τότε γειτονιάς μου, λόγω και γειτνίασης με το στέκι μας, την Πλατεία Μεσολογγίου (το ‘Περιβολάκι’ όπως τη λέγαμε) και βέβαια με το 7^ο Γυμνάσιο.

Όχι, η οθόνη δεν ήταν προς την ‘Κρητική Εστία’, το σινεμά ήταν παράλληλο με την Αστυδάμαντος, στο σχήμα της σημερινής πολυκατοικίας της Αστυδάμαντος 16 που χτίστηκε στη θέση του. Η οθόνη ήταν προς την Πλατεία Μεσολογγίου και η καμπίνα προβολής προς τη Στράβωνος. Η ‘Εστία’ ήταν αριστερά. Χαρακτηριστικά, όταν χτίζονταν η ‘Κρητική Εστία’, το γιατί ήταν το ιδανικό στέκι για τζαμπατζήδες, καθώς ήταν ακριβώς πάνω από την αριστερή πλευρά του σινεμά (πάντα στέλναμε όμως πρώτα ...καταδρομείς να τσεκάρουν αν υπάρχει φύλακας!).

Όταν λειτούργησε η ‘Εστία’ (θυμάμαι τον Παττακό να την εγκαινιάζει!) τα βάψαμε μαύρα! Περίπου την ίδια εποχή βέβαια έκλεισε και η ‘Ραμόνα’ μας. Αυτό που πρέπει ίσως να εξηγήσετε στους νεότερους είναι πως η ...ηδονή του να είσαι ‘τζαμπατζής (π.χ. να έχεις μπαλκόνι που να βλέπει σε θερινό, η απόλυτη ευτυχία, όπως νομίζαμε πιτσιρικάδες – μάλλον το αντίθετο θα ήταν!) δεν έχει να κάνει τόσο με το αντίτιμο του εισιτηρίου, άλλωστε τα σινεμά ήταν φτηνά. Είχε να κάνει με το γεγονός πως 90% των ταινιών την δεκαετία του 60 ήταν ‘ακατάλληλες’! Ακόμα και για να δούμε τις πρώτες ταινίες του Τζέιμς Μπόντ, κάναμε μεγάλο αγώνα! Για τον ίδιο λόγο, ήταν πολύ σημαντική η πληροφορία στη ... σχολική ΚΥΠ πως κάποιος κινηματογράφος ‘βάζει’! (δηλαδή αφήνει να μπουκ πιτσιρικάδες σε ακατάλληλα, χωρίς να ελέγχει ταυτότητες)». ⁸⁵

Ρεξ Δες Ιντεάλ σ’ αυτό το Συμπλήρωμα.

Ροζάν «Η πηγή σας, ο κύριος Κατσάμαντος, μπορεί να ήταν πρόθυμος, αλλά δεν είναι ακριβής. Τα θυμάται λάθος. Το σινεμά ήταν στο κάτω επίπεδο και η οθόνη του ήταν κάθετα στην Ασκληπιού με το πίσω μέρος της σχεδόν επί της Θεολόγου. Οι θεατές κάθονταν κατά μήκος (παράλληλα) με την Ασκληπιού βλέποντας προς τη Θεολόγου και με την πλάτη τους το κτήριο που οριοθετούσε τον τριγωνικό χώρο των οδών Ασκληπιού και Βαλσαμώνος (όπου και το ανθοπωλείο). Το επάνω διάζωμα είχε καρέκλες που έβλεπαν (λίγο διαγώνια προς τα αριστερά των καθισμένων) την οθόνη. Η κύρια είσοδος ήταν στην τριγωνική συμβολή Ασκληπιού και Θεολόγου (από την πλευρά της τελευταίας, πίσω από την οθόνη) και με ‘πίοσχημη’ μαρκίζα με το όνομα ‘Σινέ Ροζάν’. Το έβλεπα από το μπαλκόνι

---

83 Στάθης Αυγουστάτος, μέιλ

84 Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

85 Στέλιος Τσιροζίδης, μέιλ

(2ου ορόφου) του διαμερίσματος που μέναμε και καταριόμουν με τα αδέρφια μου την κακή μας τύχη να μην έχουμε τσάμπα σινεμά και να ακούμε μόνο τον ήχο και τα μπιστολίδια! Μια βοηθητική έξοδος (αλλά όχι είσοδος) υπήρχε επί της Βαλσαμώνος μετά το κτήριο. Τους χειμώνες που ήταν κλειστό (επί χούντας) πηδάγαμε τον φράχτη και παίζαμε μπάλα στο μαλακό γκριζο χαλί στο κάτω διάζωμα. Θυμάμαι που μου άρεσε πολύ περισσότερο από το χόμα που παίζαμε στη Δεξαμενή του Στρέφη (τόρα πισίνα/γυμναστήριο), το καμμένο Θέατρο του Λυκαβηττού ή στην αλάνα πάνω από τον Πανελλήνιο (απέναντι από την τότε Σχολή Ευελπίδων), γιατί ως τερματοφύλακας μπορούσα να ευχαριστηθώ θεαματικά ‘μπλονζόν’ (έτσι τα λέγαμε) χωρίς να πλησιάζομαι στα χέρια και τα γόνατα!». ⁸⁶

Ριβιέρα Το καλοκαίρι του 2014 η κ. Πέγκυ Ρίγκα, κόρη του ιδρυτή Θόδωρου Ρίγκα, οργάνωσε εδώ μια ειδήλωση στη μνήμη του πατέρα της, στην οποία παίχτηκε δωρεάν το υπέροχο ‘Πάρτι’ του Μπλέικ Έντουαρντς, με τον Πίτερ Σέλερς. Η Πέγκυ μου έκανε την τιμή να είμαι ένας από τους ομιλητές.

Ρουαγιάλ Δες λήμμα **Μετροπόλ Α’** σ’ αυτό το Συμπλήρωμα.

Στούντιο Β. Λειτουργεί ξανά σα σινεμά, από τη «New Star» του Βελισάριου Κοσσυβάκη.

Τιτάνια Β’ «Η μια γωνιά του πάρκου αντίριζε εκείνη την αξέχαστη μαγεία της ‘Τιτάνιας’: Του θερινού τού σινεμά με τον παραδείσο της πρασινάδας...

‘Στραγάλια, φιστίκια, πασατέμπο...’, διαλαλούσε στους χαλινόστρωτους διαδρόμους ο μηχανικός προβολής, που ‘τρεχε στα διαλείμματα και κοιτάριζε τον νταβά στην κορυφή του κεφαλιού του.

...Σε κάνα-δυο χρόνια, με την ανάπτυξη, τα πράγματα άλλαξαν: Έστειλε τους βοηθούς του τώρα στα χαλίκια, για να διαλαλούν: «Γαμ-ταμ, πορτοκαλάδες, λεμονάδες!» Πολύ πριν απ’ την κόκα-κόλα, πάντως... Κείνος, μονάχος απ’ τη γέφυρα του θωρηκτού του, θα ‘χε το γενικό το πρόσταγμα: την προαναγγελία των ταινιών τού ‘προσεχώς’ απ’ το μικρόφωνο. Τον μιμούμασταν φράζοντας τα ρουθούνια: ‘Τηην-Δευ-τέ-ρα...’». ⁸⁷

Φλώρα «Εδώ είδα το Μ.Α.Σ.Η. (1973);. Μπήκα δείχνοντας την ταυτότητα του μεγαλύτερου αδελφού μου, γιατί ήταν ακατάλληλο κάτω των 15 χρονών. Έτσι είδα το πρώτο γυμνό κορίτσι σε οθόνη!! Τη Sally ‘Hot Lips’ Kellerman. Γιχαν σουξέ!!». ⁸⁸

Φρόνη «Αρχικά υπήρχε το θερινό... Ανεβαίνοντας την άδεια Παπαδιαμαντοπούλου, τα φώτα του έμοιαζαν με φάρο από μακριά. Αργότερα, δεικαετία 60, χτίστηκε και το χειμερινό λίγο παρακάτω, προς Κέντρο. Νομίζω ένα οικοδομικό τετράγωνο διαφορά, από την ίδια πλευρά... Το θερινό ήταν ένα τυπικό θερινό, το χειμερινό ... ήταν πραγματικά υπέροχο. Τεράστιο σε όλο το μήκος του τετραγώνου, ... με εξαιρετική διακόσμηση και υποδειγματική καλαισθησία. Δεν είχε εξώστη, από το δρόμο κατέβαινες 2-3 μικρά

⁸⁶ Γιώργος Μαθιόπουλος, μέιλ. Δες και Νεάπολις, σ’ αυτό εδώ το Συμπλήρωμα

⁸⁷ Νίκος Μπαρμπάτσος – Ασασερίτης, απόσπασμα από το κείμενο «Οι ρίζες», συνημμένο σε μέιλ

⁸⁸ Γιώργος Μαθιόπουλος, μέιλ

σκαλοπάτια... Για λίγα χρόνια συνυπήρξαν. Πρώτο σταμάτησε το θερινό για να γίνει πολυκατοικία, ενώ το χειμερινό... έγινε σούπερ μάρκετ αργότερα».⁸⁹

Χόλιγουντ «Το σινεμά ήταν επί της Δυρραχίου και τέλος Αμβρακίας. Ήταν σχετικά μακρόστενο με χαλίκια και πάνινα καθίσματα και περίπου 100 θέσεων. Το είχε ένας Αρμένιος που μιλούσε ελληνικά με παράξενη προφορά και του κάναμε πλάκα. Στην αριστερή πλευρά του ο δρόμος ήταν αδιέξοδος. Υπάρχει ακόμη μία παλαιά μονοκατοικία που την είχε μια ηλικιωμένη, ονόματι κυρία Επιστήμη, που μας άφηνε να μπούμε στην αυλή της και κρεμόμασταν στον μαντρότοιχο του σινεμά, οπότε βλέπαμε τζάμπα έργο. Ο Αρμένιος μάς κατάβρεχε. Σήμερα είναι μια μικρή πολυκατοικία».⁹⁰

Συμπληρώσεις στη Βιβλιογραφία

<http://cineanamnisi.blogspot.gr/> (Μάνος Γαϊτάνος)

<https://www.facebook.com/ATHENS.THROUGH.TIME> (Δέσποινα Δρεπανιά)

Γιάννης Κουτσούκος «Σελίδες από την παλιά Αθήνα», Εστία 1984, Αθήνα. Το χρησιμοποιώ και το αναφέρω στις υποσημειώσεις μου στα «Σινεμά της Αθήνας», αλλά το 'χω ξεχάσει στη συνολική τελική βιβλιογραφία.

---

89 Μάνος Γαϊτάνος, μέιλ

90 Γιάννης Κοσμίδης, μέιλ